Maastricht in Beeld

Sint-Martinuskerk te Itteren

47

februari 2023

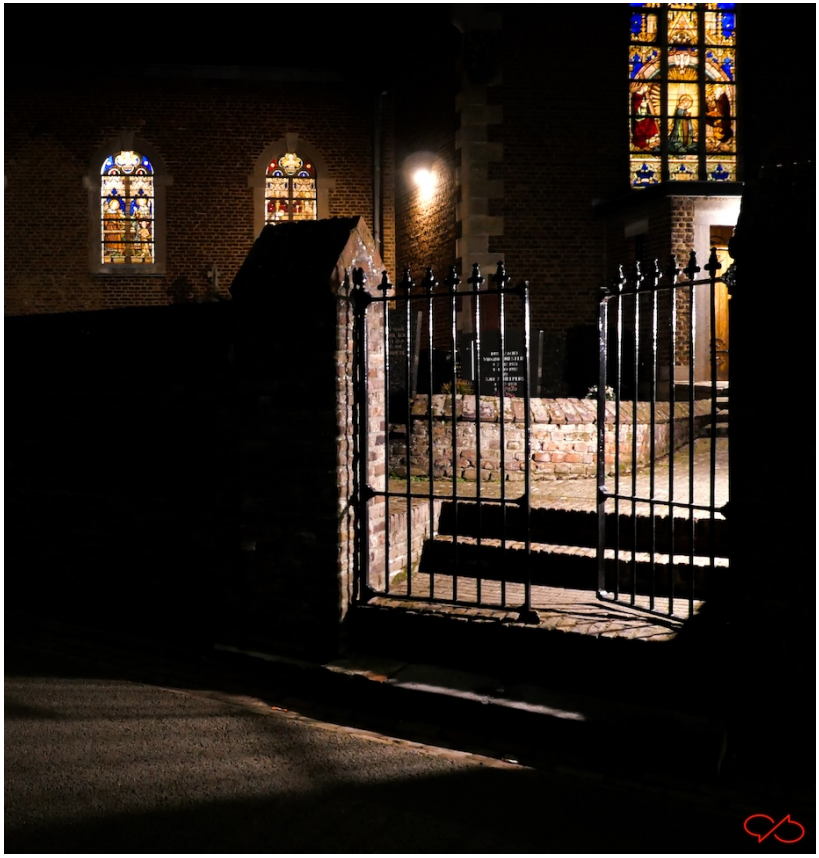

Sint-Martinuskerk te Itteren

De eerste vermelding van een kerk in Itteren stamt uit 1441. Er werd vermeld dat de pastoor benoemd werd door de heer van Hartelstein, dat een deel van de tienden naar de proosdij van Meerssen ging en de rest naar het kapittel van de Onze Lieve Vrouwekerk in Maastricht. Dat kapittel moest ook zorgen voor het onderhoud van de kerk. Josua de Grave heeft de kerk in 1676 getekend.

In 1784 werd de huidige kerk gebouwd door Mathias Soiron, zie de tekening rechts. Er waren drie opdrachtgevers: het kapittel van Onze Lieve Vrouwe, de Staten-Generaal en de burgerlijke gemeente.

De dakruiter werd in 1893 afgebroken, net als het uitgebouwde portaal. De huidige neo-romaanse kerktoren kwam ervoor in de plaats. Ook kwam er een travee bij, te zien aan het extra glas-in-loodraam links. Architect was H Lemmens uit Kerkrade.

In 1926 werd het koor vervangen en werden er twee transepten toegevoegd. En de sacristie werd verplaatst naar de zijkant. Architect was J Bemelmans. Om de kerk ligt een kerkhof.

Bron van de tekening: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=23601461

Adres: Brigidastraat 66
Wikipedia: nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Martinuskerk_(Itteren)

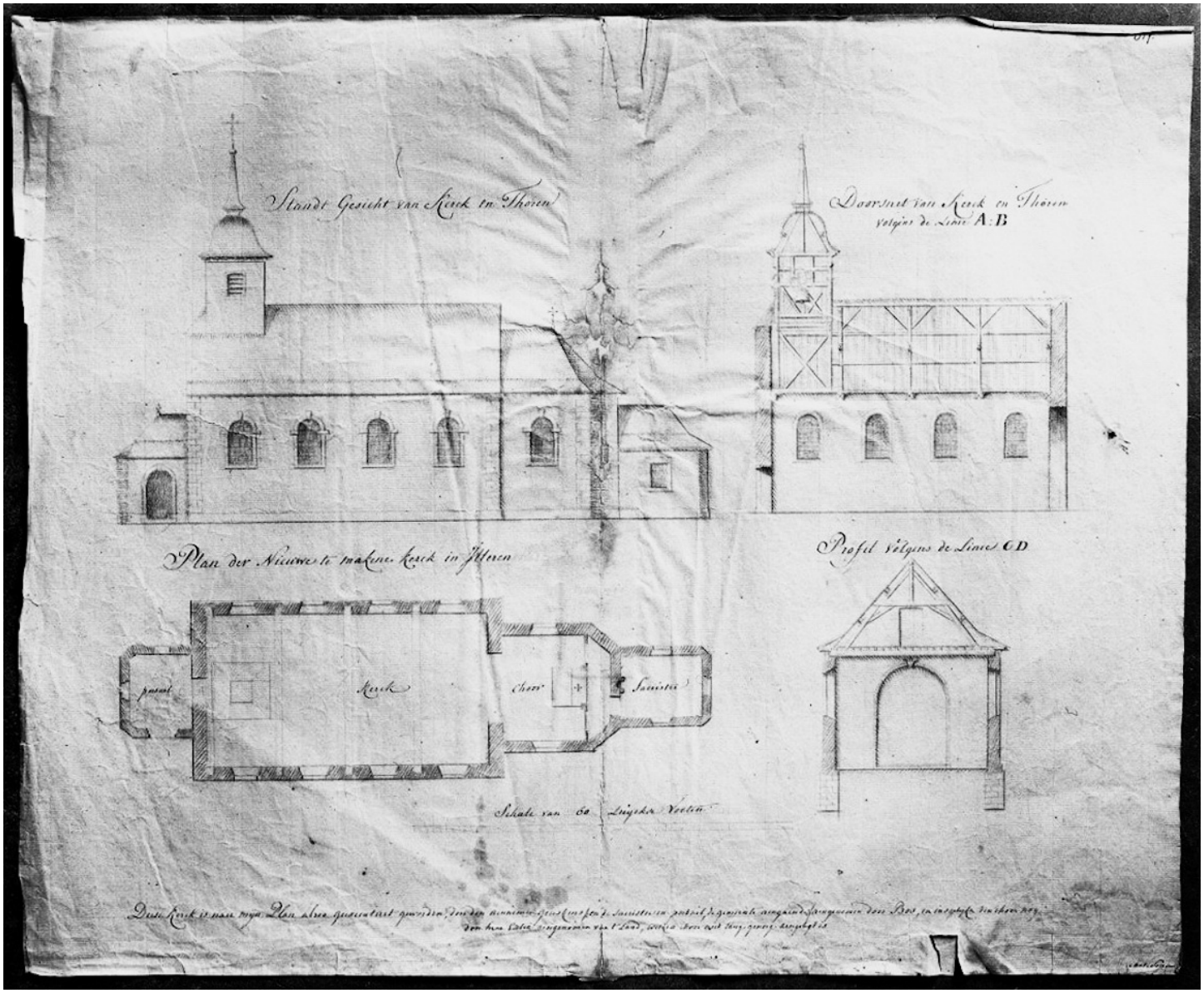

Dit is de bouwtekening die gemaakt is door Soiron. We kijken tegen de zuidkant van het gebouw en zien links een uitgebouwd portaal, dan het schip in vier traveeën en een dakruiter, het versmalde koor en de sacristie. In de tekst erboven staat: *Standt Gesicht van Kerck en Thoren* en daaronder *Plan der Nieuwe te makene Kerck in Itteren*. De schaal is in Luikse voeten, 0,2918 meter, net geen 30 centimeter. Er staan geen maten in de tekening, die waren waarschijnlijk te vinden in het bestek, de beschrijving van het gebouw.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=23601453

Er zijn vijftien gebrandschilderde glas-in-loodramen die gevat zijn in rondboogvensters, vervaardigd in 1927-1928 in het atelier van firma A Jeurissen uit Hasselt. Er zijn verschillende religieuze voor-stellingen. De vensters moeten van binnenuit bekeken worden, dan zijn ook de onderschriften leesbaar.

De vloer is van hardstenen plavuizen, de kerkbanken zijn sober uitgevoerd. Maar de akoestiek is prima. Ooit was de aankleding rijker, er is veel verloren gegaan.

Het plafond is een tongewelf. Het schip heeft een zeer sobere uitstraling, er zijn geen versierende elementen afgezien van wat er aan de muren is bevestigd.

Twee aardige tafereeltjes: een Anna te Drieën, een houtsnijwerk van Jan van Steffeswert en een familietafereel van Maria en Jozef met de kleine er tussenin.

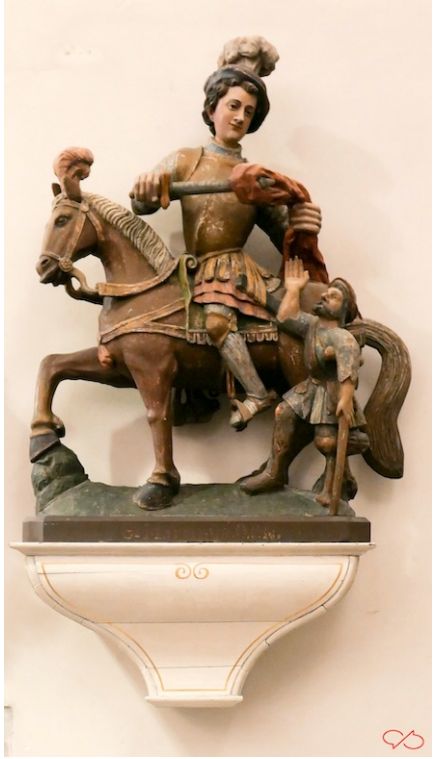

Verder zien we het beeld van Sint-Maarten die zijn mantel in tweeën snijdt en een stuk aan een bedelaar geeft. En een beeld van een onbekende bisschop met boek. Hij zou Sint-Hilarius kunnen zijn. En een fraaie Maria met kind. Deze beelden zijn 17de eeuws.
De Heilige Familie (vorige pagina) en de twee kruisbeelden zijn uit de 18de eeuw.
Helaas is er in de jaren '60 veel spoorloos verdwenen. De pastoor van toen was erg vrijgevig en wilde wel van de oude rommel af. Hij had niet begrepen dat de voorwerpen naast een religieuze waarde ook een cultuur-historische waarde hebben.

Aan beide zijden van het koor, onder een kandelaar, hangt een messing hart. Ze zijn gewijd aan Sint-Martinus en Sint-Rochus. Het doopvont is 17de eeuws. De hardstenen sokkel en het deksel zijn van later.

Een fraaie kast gemaakt van verschillende houtsoorten. Boven de twee deuren een snijwerk van een booskijkende engel boven twee spiraalvormige versieringen, voluten genoemd. En een reliëf van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand. Het is een vrij nauwkeurige kopie van een 15de eeuwse icoon die in Rome is. Aan beide zijden de aartsengelen Michaël en Gabriël die het lot van Jezus komen vertellen.

Op de orgeltribune staan twee orgels. Het grote is in 1921 gemaakt door de gebroeders Vermeulen uit Weert. Helaas is het defect. Daarom staat er een kleiner orgel naast, gebouwd door Verschueren uit Heythuysen. Het is elektronisch en stond ooit is de parochiekerk van Malpertuis. De tribune is bereikbaar via de toren en wat hoger is dit uurwerk te vinden. Th. Hogen te Amsterdam was de maker.

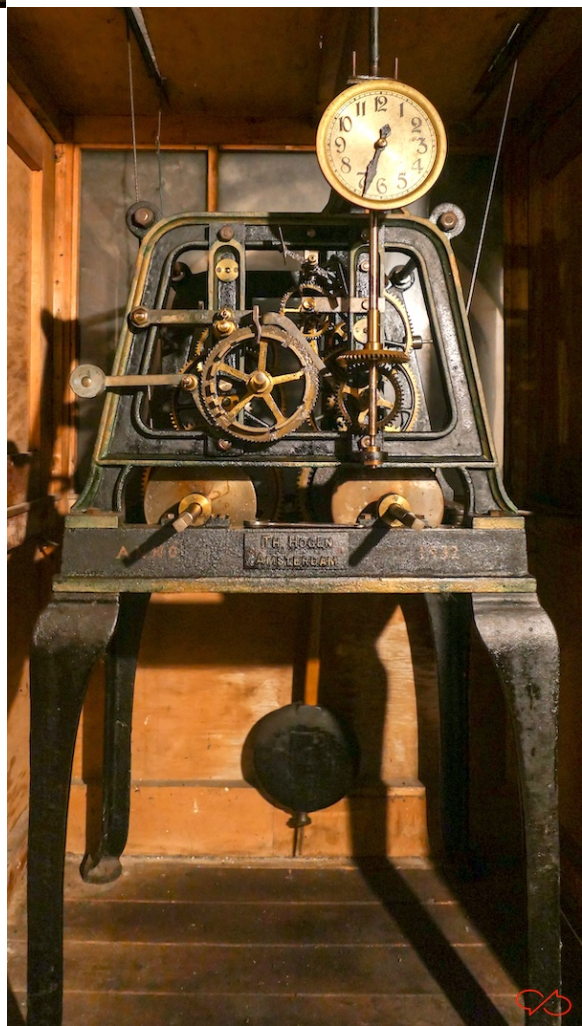

Sint-Brigida is een vrouwelijke heilige, geboren in 453 in Kildare Ierland. Ze werd op jonge leeftijd kluizenaar en betrok een holle eik als woning. Ook was zij bisschop. Maar haar verhaal gaat terug tot de Keltische periode. Ze is de beschermengel van het vee en huisdieren; op 1 februari, haar naamdag, vindt de zegening van vee plaats. In de kerk is zij op twee plaatsen te zien: als gipsen beeldje naast het koor en als muurschildering in het portaal in de toren. We zien bovenaan het dorp Borgharen, linksonder Itteren en net aan de Maas onder een boom de Mariakapel (de beschrijving staat op de pagina hiernaast).
Sint-Brigida wordt op meer plaatsen in Zuid-Limburg vereerd: in Noorbeek heeft men een Sint-Brigidaden. Die wordt ieder jaar uit het bos gehaald als nagedachtenis aan een wonderbaarlijke genezing van vee in 1634.

Aan de rand van Itteren staat de Mariakapel. Het altaar zelf is van steen, het is ontworpen door Mathias Soiron, eind 18de eeuw. De retabel op de achtergrond is geschilderd marmer. In het banier staat: AB EXERCITU CÆLI LAUDATUM GENITRIX VIRGO MARIA: de Heilige Moeder en Maagd Maria zij geprezen.

Maastricht in Beeld
kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht.
De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele:
https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom 6.14
Opmaak: Apple Pages 11.1
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele